

CESTA DO AMERIKY (Z korespondence rodáka z Podhradí na Jičínsku [1888])

Jindřich FRANCEK

V druhé polovině 19. století došlo v Jičíně k rozvoji polygrafického průmyslu. Vedle první tiskárny, kterou založil František Jan Kastránek¹⁾ již někdy kolem roku 1815, zřídil roku 1862 svůj podnik Josef Návesník, jenž pocházel z nedaleké Kbelnice. V Jičíně vlastnil dům čp. 50, který změnil v jednopatrový. Po deseti letech koupil Kastránkovu tiskárnu a v roce 1879 ji postoupil svému synu Františkovi. Po prodeji uvedeného domu koupil dům čp. 97 (1878), avšak po roce přenesl František Návesník tiskárnu do domu čp. 14 k Valdické bráně. V roce 1879 obnovil Kastránkům Jičínský obzor a v roce 1882 založil i Jičínský ohlas, jenž však měl jepičí život, zanikl téhož roku. Kromě časopisů a jiných běžných tisků vydal knižně Jičín od založení až na naše doby (1889).²⁾

V Návesníkově podniku začal v září 1872 tisknout Antonín Čapek časopis Krakonoš. Brzy se však osamostatnil a k 1. lednu 1873 založil svou tiskárnu v domě čp. 4 na Valdickém předměstí. Později koupil dům čp. 63 v Palackého ulici. Když Krakonoš, stálice jičínské žurnalistiky, v polovině sedmdesátých let načas zanikl, vydával Čapek Slovanské listy s přílohou Album Slovanských listů (1875-1878). Tento vydavatel obnovil v roce 1876 Jičínský věstník, který však skončil po třech letech. V roce 1876 začal vycházet i list Hospodářské, lesní a průmyslové jednoty jičínské pod názvem Přemysl. O rok později vznikl v Čapkově tiskárně i satirický list Satan se zábavnou přílohou Čtení. Po dvou letech jej převzal Josef Grafek-Holínský a tiskl jej u J. Novotného v Novém Bydžově.

1) Mencl, J.: Historická topografie města Jičína II, Jičín 1948, s. 200-220; Horáková, H.: František Jan Kastránek 1790-1872, Jičín 1980.

2) Francek, J.: Písemné prameny k dějinám města Jičína, Z Českého ráje a Podkrkonoší 5, 1992, s. 92.

Poněvadž se Čapek dostal do finanční tísně, prodal podnik Ladislavu Sehnalovi (1880). Ten jej přestěhoval do svého domu čp. 91 na náměstí.³⁾ Tento novinář působil nějaký čas jako ruský korespondent v pražském nakladatelství E. Grégra. V Jičíně redigoval Slované listy a koncem sedmdesátých let obnovil Krakonoše, s nímž pak spojil dvacet let svého života. Časopis však zpolitizoval, břitce reagoval na aktuální problémy doby, a tak není divu, že Sehnala město nepřijalo. Poněvadž kulhal, začalo se lidem kolem Krakonoše brzy říkat „pajdavá redakce“. Když se místní poměry odrazily v jeho psychice, opustil Jičín a stal se, mimo jiné díky svým jazykovým znalostem, impresáři českého houslisty Františka Ondříčka.⁴⁾

Jedním z typografických pracovníků v Jičíně byl také Alois Vaňouček, který pocházel z Podhradí (čp. 55). Narodil se 10. srpna 1859 v rodině kolářského mistra Františka Vaňoučka a jeho manželky Rosalie roz. Veselé.⁵⁾ V době jeho zrání soupeřili na politické scéně staročeši s mladočechy. Jejich rozpory byly tak hluboké, že smír nepřicházel v úvahu. Z toho důvodu se mladočeši osamostatnili a založili národní stranu svobodomyšlnou. Zatímco staročeši sázeli spíše na autoritu předních politiků, mladočeši vybudovali územní organizaci a předložili nový program, bojovali za prohloubení občanských práv, všeobecné hlasovací právo a rozvoj vzdělanosti. Obě strany si ovšem vypověděly nesmiřitelný boj. Jejich představitelé proti sobě válčili při každé příležitosti, užívali však zbraní různých kalibrů, od věcné kritiky až po invektivy. Zápisy ze schůzí městského zastupitelstva v Jičíně svědčí o tom, že se odlišné politické postoje projevovaly ve všech sférách veřejného a soukromého života. Místní mladočeši ostře napadali staročesky orientovanou radnici, jejich činnost kulminovala zpravidla při volbách, a to jak obecních, tak i do říšské rady a zemského sněmu. Spory staročechů a mladočechů uspíšily Vaňoučkovo rozhodnutí o seberealizaci jinde. Pod dojmem četby cestopisné literatury a zpráv o podnikatelských úspěších Čechů v Americe opustil v srpnu 1888 svou vlast, přes Hamburk, Anglii a Kanadu směřoval do Chicaga. Tento mladík uměl velmi dobře německy a neměl, jak sám píše, žádný sitzfleisch. S otevřenými očima a ušima vstřebával odlišný životní styl, o kterém informoval své příbuzné a známé formou dopisů. Dodejme, že Alois Vaňouček skutečně zakotvil v Chicagu, stal se

3) Mencl, J.: Historická topografie I, Jičín 1940, s. 183.

4) Tamtéž; Horáková-Trojanová, H.: První jičínský časopis Krakonoš, Noviny Jičínska I, 1994, č. 1, s. 5.

5) Státní oblastní archiv Zámorsk, Sběrka matrik, farní úřad Veliš, sign. 169-3370 (1843-1871, s. 233.

kmenovým zaměstnancem české Geringerovy tiskárny, oženil se, měl čtyři děti a zemřel v roce 1926.⁶⁾

Originál dopisu z 18. listopadu 1888, který tvoří devět po obou stranách popsaných listů o rozměrech 20,5 krát 30,5 cm, darovala s dalšími materiály v květnu tohoto roku státnímu okresnímu archivu v Jičíně⁷⁾ paní MUDr. Jaroslava Fialová z Liberce, Vaňoučkova praneteř. Tento dopis plasticky líčí všechny dramatické chvíle cesty do Ameriky, svědčí o Vaňoučkově postřehu, houževnatosti a odvaze, s níž vstupoval do neznámého prostředí, navíc obsahuje i nadčasová poučení. Vzhledem k tomu, že jeho obsah je vskutku zajímavý, poskytla paní doktorka Fialová kopii dopisu spisovateli Josefu Škvoreckému. Ten o něm napsal 28. dubna 1996: „Škoda, že jsem jej neznal, když jsem psal Nevěstu z Texasu. Zejména ten fantastický popis pěší cesty z Montrealu přes Toronto k Niagaře je udivující. Je to nějakých 700 mil, čili přes 1000 km, to jako kdyby šel pěšky z Prahy do Paříže.“⁸⁾ Vaňoučkův dopis Škvoreckého tak zaujal, že zrcadlově publikoval jeho podstatnou část v kanadském čtrnáctideníku *Nový domov* pod názvem *Z Montrealu na západ*.⁹⁾ Vaňouček připomíná ve své korespondenci Antonína Petrtýla (1830 - 1910), rodáka z Bystřice na Jičínsku. Ten se vystěhoval do Ameriky v roce 1868 a po několikaletém neúspěšném farmaření ve státě Michigan se usadil v Chicagu. Tam si pořídil hostinec, který se stal střediskem místních Čechů. Antonín Petrtýl se jako pěvec, ochotník a sokol aktivně účastnil kulturního života. V okruhu jeho přátel vznikla myšlenka vypravit do Čech *Divadelní loď* (1885). K její cestě složil píseň *Touha po vlasti, jež u nás zlidověla*. Po několika letech Petrtýl odjel znovu do Chicaga, kde si opatřil nový hostinec. Nicméně jeho touha po vlasti byla natolik silná, že jej přivedla natrvalo domů a výpravou amerických Čechů na národopisnou výstavu.¹⁰⁾ Domnívám se, že dopis Aloise Vaňoučka má co říci i dnešnímu českému čtenáři. Z toho důvodu jsem pořídil jeho moderní edici na základě soudobých transkripčních zásad. Veškeré doplňky jsou uvedeny v hranatých závorkách.

6) SOkA Jičín, sbírka Soudobá dokumentace sign. V/3- dopis MUDr. J. Fialové z 29.3.2000.

7) Tamtéž.

8) Tamtéž - dopis Josefa Škvoreckého z 28. 4. 1996.

9) Tamtéž - *Nový domov* (The New Homeland) 47, 1996, č. 15 (20.7.), s. 5.

10) Horák, J.: Antonín Petrtýl, český kulturní pracovník v Chicagu, *Beseda* (Železný Brod) 5, 1948, s. 243-244; *Československý hudební slovník osob a institucí II*, Praha 1965, s. 284.

PŘÍLOHA

V Chicagu 18.11. [18]88

Drahý bratře, maminko, sestro a švagře!

Především srdečný dík a pozdrav na Vás na všechny, byl bych Vám psal každému zvlášť, avšak dopis, jaký mám v úmyslu psát, dá mnoho práce, a poněvadž se to týká Vás jednoho jako druhého, tak to píšu v jednom. Začnu tedy od počátku, a sice, jak jsem byl ještě v Anglicku.

Ono psaní, které jsem Vám zaslal z Liverpoolu, mne velmi mrzelo již druhý den, že jsem jej zasílal, avšak byla to moje slabá chvílka, a již jsem si nemohl pomoci. Oč jsem Vás žádal, jste Vy skutečně vyplnili, ty peníze jsem obdržel, avšak nebyly m[n]ě nic platné, nebo za ten čas, co jsem tam čekal, jsem zase ty ostatní, které jsem měl, utratil, takže jsem měl zrovna tolik jako dříve. Za ten čas jsem si však udělal trochu známost s agentem lodí, tak [j] jsem měl všech mých peněz po obdržení oné částky od Vás 55 šilinků a já jsem potřeboval 75 a mimo toho jsem byl dlužen ještě za byt a stravu 20 šilinků, nebo jak jsem Vám psal, již v předešlém psaní, jest v Anglii všechno velmi drahé. Tu jsem se svěřil s tím agentovi a on m[n]ě řekl, že m[n]ě to nějak udělá. Tak jsem mu je dal a on mě zavedl s jinými pasažéry na loď, kde jsem se musel při prohlížení lístků ovšem vždycky někam skovat, a tak jsem se dostal na druhou stranu do Ameriky. Mezi tím, co jsem čekal na odpověď od Vás, jsem si udělal ještě s jedním Čechem, řezníkem z Chrudimi, výlet pěšky do Londýna, trvalo nám to půldruhého dne; jest to tak daleko, jako od nás do Prahy.

Co jest Londýn a co jsem tam viděl, nenechá se tak lehkou vypsati; jest to pravý babylón, ty ohromné budovy osm až deset poschodí vysoké, pravý opak menších anglických měst, kde jsou domky samé malé, vždy jen pro jednu rodinu. Jak jest velký, to Vám nemohu sám říci, byl jsem tam tři dni. Jenom jednou ráno jsem si umínil, že se přesvědčím, jak jest dlouhý, totiž že jej přejdu, avšak když jsem šel od rána 8 hodin do dvou odpoledne a ptal jsem se, jak mám ještě daleko na konec města, tak m[n]ě řekli, že ještě třikrát tak daleko, jako jsem ušel. Tož jest totiž věcí nemožnou, aby jej někdo přešel pěšky za den a chtěl přijít na noc zase, odkud vyšel.

V některé čtvrti, kterých zde jest více, jsem si vzpomněl bezděky na ono popisování v románech o tom neřestu a kalu, avšak můžu Vás ujistiti, že to není naznačen ani stín od toho, co jsem ve skutečnosti viděl. Nezdržel jsem

se však dlouho mezi těmi vyvrheli, nebo předně to člověka sebeotuzilejšího naplňuje hrůzou a ošklivostí, a pak, člověk poněkud slušně oblečený a zvláště cizinec, není zde jist ani minutu. Avšak v příštím psaní více o tom, nyní mám mnoho jiného co psát, chci-li Vám jenom stručně vypsati moji cestu.

Přestal jsem tedy, jak mě dovedl na loď, ještě však musím podotknouti, že jsem můj velký kufr musel nechat tam, kde jsem bydlel, a sice z dvojích příčin: poněvadž jsem jel na zapřenou, tak [j]sem nemohl mnoho zavazadel sebou štrakat, an jsem nevěděl, jestli mě nečapnou. Tak [j]sem si vzal, co bylo lepšího, do mého ručního kufříku a tamto jsem mu tam nechal, poněvadž [j]sem mu byl, jak jsem již pravil, dlužen, v zástavě. Myslím však, že si to budu moci co nejdřív vyplatit, nebo na zdejších penězích to dělá asi 6 dolarů.

Přišli jsme tedy na loď, mám sice v notice všecko datovaný, kdy a kam jsme přijeli, avšak nebudu data udávat, an by mě to zdrželo. Loď ona byl velký třístěžňový parník, cestujících nás nebylo mnoho, asi 120, kdežto na jiných korábech bývá 1000 až 1500, avšak na takovém, jako já jsem jel, jest mnohem lépe jeti, nebo jest všeho hojnost, kdežto na jiných bývá časem nedostatek. Ostatní náklad vyplnilo čtyři sta koňů, který byly pod námi, cestou jich asi dvanáct zdechlo.

Z Liverpoolu jsme vyjeli za velmi příjemného počasí, takže bylo na lodi velmi veselo, každý pásl se svým zrakem na hladině mořské a pozoroval, jak se nám poznenáhlu mizí břehy evropské, až se nám najednou v mlze úplně ztratily. Sotva jsme jeli však několik hodin, vyskytlo se jiné divadlo. Jeli jsme totiž vedle ohromného ostrova na deset mil velkého, zvaný ostrov Man, kde jsme mohli pouhým okem pozorovati dědiny a městečka i osetá pole. Jest tam prý velmi hezky a mnoho šlechticů anglických tam jezdí na letní sídlo. U ostrovu jsme viděli na sta malých plachtových lodic, na kterých byli sami rybáři. Erzo se nám však všecko ztratilo ve tmě, nebo nastávala noc. Každý si hledal nějakého společníka, s kterým by se mohl baviti poněkud. Někteří byli zvědaví na první noc na moři, m[n]ě to již nebylo nic nového, nebo jsem pobyl již dvě noci na moři z Hamburku do Englie. Za malou chvíli se však každý odebral na své lůžko.

Na celé lodi byli skoro sami Engličani, jenom asi 15 polských Židů, a to nejsou žádní lidé, to jest horší jak zvěř, a mimo toho dva Němci z Pruska a dvě Slovačky z Uher, který vzbuzovaly velký obdiv mezi Engličany se svými vysokými boty. Žádný s nima nemohl mluvit nežli já. Hlavním mým společníkem byl mladý Berlínák, který byl velmi bohatý a jel do Ameriky jenom pro zábavu.

Jaký pohled byl však ráno, když jsem vstal, každý skoro měl již docela anebo se o něj pokoušela mořská nemoc. Já jsem si to odbyl již z Hamburku. To trvalo několik dní, jaký jest kdo povahy, po několika dnech se to však všeobecně zlepšilo. Z Liverpoolu jsme vyjeli 24. srpna a až do 27. jsme měli počasí tiché, vítr ovšem vál pořád tu celou cestu proti nám, takže jsme nemohli upotřebit žádných plachet, a to nás zdrželo na celé cestě o tři dni. 27. jsme dostali velký vítr, a tu jsem se dokonale naučil znát rozbouřené moře, bylo totiž velmi hezky slunečno, takže skoro všechny cestující byli na palubě, m[n]ě bylo ovšem nápadné počínání lodníků, který všechny nižší vzdušníky zadělávali thérovými plachtami a po lodi na palubě byly nataženy sem a tam silné lana, aby se jich mohl každý při chůzi držeti. Najednou zadul silný vítr a kde se vzala, ani nevím, přiletěla ohromná vlna přes celý parník, takže na nás neostala suchá nit. Toť se rozumí, že každý pospíchal dovnitř, a tak nastala mela, s parníkem to házelo jako s míčem, a byl více pod nežli nad vodou, žádný si netroufal vylézt, a vnitřku podobaly se nárazy vln na parník ohromné střelbě z děl, loď sténala pod ohromnými těmi nárazy.

Kapitán stál na nejvyšší palubě zahalen v plášť a rozdával potřebné nařízení, m[n]ě to nedalo, předně zvědavost a za druhé dusný vzduch, pudily mě ven, vylezl jsem tedy nahoru a po čtyrech, nebo jinak [j]sem se nemohl udržeti na nohou, [j]sem se vyškrábal, až kde stál kapitán, totiž u kormidelníka, avšak jaké se m[n]ě objevilo tu divadlo, to nelze vypsati. Kapitán se mě něco ptal, mluvil dobře německy, já mu však nerozuměl, nebo nebylo možná pro hrozný jek, pro rozzuřené moře, nic slyšeti. Rád bych Vám to vypsál, ono se to však nijak vypsát nedá, nebo kam se poděla ta tichá mořská hladina, vše kolem dokola nebylo nic než samá propast, nebo když se moře rozbouří, hází hrozně vlny, mezi těmi vlnami jest pak vždy ohromná propast. Představte si asi, jako by byly takové dva kopce jako velišský vedle sebe, jaká mezi nima jest propast, a takové jsou zrovna na moři z vody. A tu se řítí vždycky parník do hrozně hlubiny, a celé moře syčelo, jako by bylo v největším varu. Není nic hroznějšího na světě, když si člověk pomyslí, že na tisíce mil není nic než voda. A taková strašná voda, naproti tomu není však zase nic unášejícího, jako divadlo toto, a to nám potrvalo plných 24 hodin. Pak se moře poněkud utišilo, avšak tak, že byly vlny o něco menší, trvaly však ještě jednou 24 hodin, a pak bylo zase úplně tiché.

Z prvního září na druhého jsme minuli ostrovy novofudlanské a druhého září jsme spatřili první americkou zem. Ten samý den se odbývaly služby boží na lodi za šťastně přestálou cestu. V úterý dne 4. září jsme přistáli do

Montrealu. Byl bych rád jel do New Yorku, avšak byl bych musil čekat v Liverpoolu plných osm dnů, nežli bych byl mohl jeti s lodí do New Yorku, a k tomu m[n]ě agent řekl, že tam najdu dost Němců a Čechů.

Vystoupil jsem, divný pocit se mě zmocnil, každý z cestujících měl buďto lístek již koupený anebo si jej koupil a jel dále, jen já a dva Poláci, ostali jsme na místě, já měl dohromady na amerických penězích asi dolar a ti Poláci dohromady asi půl. Co teď na břehu? V přístavu byl jeden Žid z Uher od společnosti přeplavní co tlumočník, uměl dobře německy. Toho jsem se chytil, nebo pro okamžení [j]sem si nevěděl rady. Každý měl adresu buďto na své přátele dále v Americe, nebo známé, nebo alespoň krajany, jenom my tři nic.

Montreal jest v severovýchodním konci Canady, jest to dost velké město, má asi 100 000 obyvatelů. Mluví se zde asi dvě třetiny francouzsky, poněvadž to někdy patřilo Francii, a jedna třetina anglicky. Teď patří celá Canada pod vládu anglickou. Tak [j]sem se dostal z deště pod okap. O práci v tiskárně ani pomyslení, Němce nebo Čecha ani pomyslení naléztí mimo toho Žida, ten byl dosti hodný, povídal mi, že chci-li vzítí práci jakoukoliv, že m[n]ě dá adresu, stavěla se tam totiž právě dráha. Tak m[n]ě napsal adresu a sebral ony dva Poláky, neb mně jich bylo líto vzdor mému politováníhodnému stavu, a šli jsme to hledat a šťastně jsme to našli. Tam dělalo několik set lidí, našli jsme tam ještě jiný dva Poláci a dva Maďari, s kterými jsem se také jakž takž smluvil. Dozorce nám řekl, ať přijdem ráno, že nás vezme. Totiž neřek[í], více okázal, byl Francouz. Bylo to asi dvě hodiny od města, a ti dělníci bydleli všecy tam, kde pracovali, měli takové cely postavené jako cikáni v Čechách, zrovna každý takovou vařící kochmaschinu, vykopal do země díru, a tak si sami vařili. A jak vyhlíželi, darmo povídat. V budou měli trochu slámy, to byla postel. Plat nebyl zrovna tak malý, jeden a čtvrt dolaru na den, dolar jest našeho 2 1/2 zl. Myslel jsem si, ňák to asi čtrnáct dní vydržíš, jenom co bych si vydělal tolik, bych mohl jeti dál.

Druhý den jsme začali pracovat, avšak nemůžete si představit, jak se pracuje v Americe, a může se pravdu říci americké přísloví Amerika - země práce, může se bez ublížení říci, že udělá americký člověk práci za tři v Evropě. Já [j]sem se nutil dost, dostal jsem ohromnou lopatu a musel jsem nakládati hlínu jako mašina. Pracoval jsem dost, udělal jsem snad více nežli jiný, takže jsem měl do poledne několik ohromně velkých krvavých hlomouzů na rukouch, nedělal jsem si z toho však nic, nebyl jsem však těm dělníkům pochuti, to jsem pozoroval. Předně jsem s nima nemohl mluvit a za druhé se jim nelíbilo, že [j]sem byl slušně oblečený, nebo to byli

v pravém slova smyslu sami trhání. A já bych byl za několik dní nevypadal lépe, nebo odpoledne mě vehnali do vody a bláta sekat kámen, nebo jsme planýrovali a zem byla skalnatá. Odpoledne tam přišel mladík, který měl dohled přes celou partu. Ten ke m[n]ě přišel, vzal mi palici z ruky a povídal, že mě nemůže potřebovat, že to neumím. Věděl [j]sem, co je toho příčina, nebo m[n]ě to vysvětlili druzí, že tam nestrpí žádného, kdo jim není roven, a já vypadal lépe mnohem nežli sám náš pán. To byl první můj výdělek v Americe, pracoval jsem až do krve skoro den zadarmo.

Šel [j]sem opět do města, chodil [j]sem tři dni a sháněl práci, ale nadarmo. Nemohl jsem se se žádným domluvit, samý Francouz. Utratil jsem svých 5 šilinků a byl jsem kvit. Vyndal jsem mapu a koukám, jak jsem vlastně daleko od krajanů svých, avšak to bylo přes celou Canadu skoro. Proklínal jsem agenta, že mě tam poslal, to mi však ani za mák nepomohlo. Sebral jsem tedy svůj kufřík na záda, vydal jsem se na cestu z Montrealu přes Canadu k Spojeným státům. Představte si moji cestu bez krejcaru peněz a s lidma nemoc mluvit; pak ty cesty nejsou jako zde, takže jsem musel pořád jít po železničních kolejích. Šel jsem směrem k Ottavě, první větší město od Montrealu, asi 60 000 obyvatelů, avšak zase samý Francouz. Trvalo m[n]ě to osm dní, a co při tom nejhoršího, že než [j]sem došel do Ottavy, tak [j]sem roztrhal boty na hadry, byla to práce Kopeckého.

Tam bylo to samé, takže [j]sem tam nenašel ani Čecha ani Němce. Tak bez velkého rozmyšlení jsem se vydal dále, opět směrem k Chicagu, a sice do Toronto. Z Montrealu jest sto dvacet mil, a [z] Ottavy do Toronto jest přes 300 mil. Do Ottavy jsem šel 8 dní a z Ottavy do Toronto 3 neděle. Co [j]sem zkusil, to si nechám pro sebe. Místama jsem se měl dosti dobře, avšak přece jsem spal za ten čas asi osmkrát pod širým nebem, první čas [j]sem kolikrát tak poštípanej od much, že [j]sem se nemohl ráno sám poznati. V Ottavě [j]sem měl ještě moje milé hodinky, avšak nic naplat, milý nad milý, koupil jsem si za ně boty. A jaké boty, takže [j]sem si v nich omačkal nohy, takže [j]sem nemohl skoro ani jít, musel jsem je každou chvíli vytloukati kamenem. Za hodinky jsem dostal 2 1/2 dolaru. V Canadě jest podnebí takové, 6 měsíců děsný horko, a pak zase 6 měsíců děsná zima, žádné jaro a žádný podzim. Tak ku příkladu, když jsem vyšel z Montrealu, tak jsem snášel strašné vedro, takže jsem myslel kolikrát, že musím padnouti, zvláště můj kufřík na zádech mě mrzel, byl bych to již párkrát s chutí zahodil, a když [j]sem docházel k Toronto, tak bylo místama již vidět sníh.

Můžete si pomyslet, jak trudno jest čtyry neděle jít v Americe, nemoc se žádným mluvit, takže jsem se musel dorozumět, když jsem někde něco žádal, posuňkama. Ovšem s penězi může cestovati třeba mezi Číňanama,

avšak já vykonal cestu devět set mil bez peněz, kolikráte jsem šel celý den mezi lesem a skalinami, neuzřel jsem ani člověka, ani lidského obydlí. Já jsem si vždycky představoval Canadu za krajinu velmi romantickou, mohu však říci, že jest to kraj nejvošklivější, jaký [j]sem kdy viděl. Není to krajina ani rovná ani hornatá, nýbrž samý pahejl a kostrbatina, lesy jsou zde zakrnělé, půda dosti úrodná, avšak pravý div, když někde uvidí půl hodiny cesty rovinu, samá mohyla. Také se m[n]ě podařilo, že jsem se v noci chytil na štaci nákladního vlaku, totiž zalez do prázdného vozu a tak pár stanic jel, nebo zde to není tak přísný snad jako v Čechách, a vlak zde jezdí neslýchanou rychlostí. Tak jsem se po mnoha trampotách [j]sem se dostal do Toronto.

To [j]sem měl čtyry sta mil za sebou a již druhé boty roztrhané. Také jsem jeden den u jednoho anglického farmáře pomáhal tahat brambory, dal mi 1/2 dolaru a jíst, takže [j]sem měl zase na cigarety. A jak jsem měl ty, bylo m[n]ě zase veselo. Jak často [j]sem seděl utrmácen v lese anebo u potoka si pral prádlo, vzpomínal na Vás doma, kdyby jste mě tak viděli. Pak [j]sem si na to udělal cigaretku a pomyslil - Lojzo jenom s kuráží, [v]šak něco vydržíš, hodil kufřík na záda a hajdy dále. Nejhorší ovšem byly ty noclehy, jak pravím, osmkrát jsem spal pod širým nebem, jednou v opuštěném baráku, kde jsem se propad do sklepa, několikrát [j]sem zalez do stodoly, kdež m[n]ě jednou do rána německý myši ukousaly půl střevíce, jednou na mě zase farmář přijel s vozem tak o půlnoci odněkud z města a ukládal vůz do stodoly a mě tam našel, nehnul [j]sem se mu však ani z místa, tak co se mnou moh dělat, musel mě tam nechat do rána.

V Toronto jsem našel jednoho velmi hodného Němce, svěřil jsem se mu se svým osudem, byl to tesař, tak mě vzal k sobě do bytu a šel se mnou ke konsulovi, ať m[n]ě buďto zaopatří práci nebo ať m[n]ě dá lístek na dráhu, bych se mohl dostat dál mezi Němce. On nás poslal ku hejtmanovi. Hejtman jest zde tolik co u nás měšťanosta. Ten mi dal lístek na dráhu až do Berlína, jest to město as s 10 000 obyvateli, úplně skoro německý, nebo já [j]sem se nikde nechlubil mezi Němcema, že jsem Čech, a taktó to na m[n]ě nikdo nepoznal.

Tak mi to ubývalo lépe. Když jsem přijel do Berlína, tam m[n]ě bylo již veseleji, našel [j]sem tam také jednoho Čecha, ale německého, jménem Pejhal. U toho jsem spal, práci jsem tam nemohl nikde dostat, poněvadž to bylo již na podzim. Druhý den se opakovalo to samé a já obdržel lístek až do Strätfortu. Tam [j]sem opět našel Němce a od toho Čecha jsem dostal ještě půldruhého dolaru na cestu. V Strätfortu [j]sem opět našel Němce, že mne nestála ani strava ani nocleh nic, nebo hostinský, kde jsem byl, byl také

Němec. A dostal jsem ještě dva dolary na cestu a opět lístek až do Huronu, což jest 90 mil. Když jsem přijel do Huronu, ptal jsem se, jestli tam jest někde německý hostinec, avšak žádný m[n]ě na nádraží nerozuměl, až tu ke m[n]ě přistoupí jeden pán, zřízenec od dráhy, a ptá se mě po německu, co chci. Já mu řekl, že hledám prozatím německej hostinec. On se m[n]ě ptal, mám-li snad v Huronu příbuzné. Já mu řekl, že ne a zkrátka jsem mu řekl můj osud. On mě dovedl sám do hostince, vyptával se mě dále na moje poměry a pak m[n]ě řekl, jestliže chci tři dny čekat, že pojede zase vlak s vystěhovalcema z New Yorku, takže mě tam k nim přimíchá a že budu moci jet až do Chicaga. To byla voda na můj mlejn. Tak [j]sem u toho hostinského štípal dva dny dříví za zdravu, velmi hodný lidi.

Huron leží zrovna na hranicích Canady a Spojených států a od Huronu několik, asi 20 anglických mil, jest pověstný spád Niagary, tak [j]sem si tam zajel, stálo mě to ani ne dolar sem a tam. Jest to pravý div světa, byl to požitek za ty trampoty. Nyní se o tom nebudu rozepisovati, až zase podruhé, nebo by toto psaní nemělo žádného konce. Jsou to totiž dva vodopády, jeden jest na pomezí Spojených států, ten jest asi 100 stop široký a řítí se přímo dolů ze skály asi 200 stop vysoké, a druhý jest malý kousek dál na pomezí Canady, ten jest skoro čtyry sta stop široký a řítí se dolů z výše 250 stop do polokruhu. Jest to tak zřízený, že se může přijít až pod něj, nebo voda odnáší se velký kus od skály; patří k tomu hodný kus kuráže a srdnatosti. Toť se rozumí, že já jsem tam šel, avšak dech se ve m[n]ě tajil, když ta voda, spousta, se valila přese mě. Jest ho slyšet na mnoho hodin cesty, a když jsi u něho a chceš-li s někým mluvit, musíš mu křičet do ucha tolik, co máš síly, aby ti porozuměl.

Když jsem si všechno rádně prohlíd, tak jsem jel do Huronu zpátky a ještě ten den jsem odjel s vystěhovalcí do Chicaga. Sedl jsem v 9 hodin večer a druhý den jsem přijel do Chicaga odpoledne, jest to asi 300 anglických mil. Nyní jsem byl konečně v Chicagu, ale kam teď? Přijel [j]sem na nádraží, jaké jsem ještě, co jsem na světě, neviděl, ani v Londýně. Jeli jsme 1 1/2 hodiny jen po nádraží, než jsme přijeli na místo. Měl jsem adresu na toho Němce z Berlína, s kterým [j]sem jel přes moře, neb ten jel direktně do Chicaga a dal mi adresu na svého strýce, kdybych někdy ještě přijel do Chicaga, abych ho navštívil. Tak [j]sem se převlékl ve vagóně, abych udělal poněkud slušný dojem, nebo jsem měl ještě jedny šaty sebou v kufříku. Jak asi tamty vypadaly, v kterých jsem čtyry sta mil cestoval pěšky i spával, si můžete pomyslet. Nechal jsem se tedy dovézt podle té adresy, nebo jítí nebylo m[n]ě možné, nebo se již stmívalo a já nevěděl, na kterou stranu se obrátit. Když mě tam dovezl, jaké bylo moje překvapení, když m[n]ě

řekli, že bydlí 8 mil za městem na své vile. Stál [j]sem zase, nevěda kudy kam. Tu mě napadlo, že tam někde bydlí pan Petrtýl z Bystřice, praporečník při první výpravě amerických Čechů. Ptal jsem se tam v jednom německém obchodě, kde bydlí nejvíce Češi, a on m[n]ě okázal hned vedle k jednomu. Tam jsem se ptal po panu Petrtýlovi a oni mne dovedli až k němu.

On má zde hostinec, přijal mne velmi srdečně, a jaké bylo moje překvapení, když v oné čtvrti, kde on bydlí, takzvané Plzeň, [j]sem slyšel všude na ulici mluvit česky, bydlí tam přes 40 tisíc Čechů. Tak [j]sem se u něho hned ubytoval, šel se mnou do české tiskárny, kde on byl velmi známý, k nějakému panu Matějkoví. On však právě nepotřeboval žádného, tak [j]sem byl 3 neděle bez práce. Až pak pro mne poslal ten samý, kde jsme dříve byli. Pracuje se zde zcela jinak, zcela jinačí stroje, a mě vzal jenom nejvíce kvůli panu Petrtýlovi, avšak pro začátek dobré.

Vydělám si 6-7 dolarů týdně, jest to na našich penězích 15-18 zl. týdně, avšak zde se nesmějí ty peníze tak počítat. Kdyby je mohl člověk tady vydělávat a v Čechách utrácet, tak by to bylo velmi dobré, avšak zde koupí zrovna tolik za dolar, jako u nás za zlatku. Dolar má 100 centů a cent se rovná zde zrovna našemu krejcaru. Jenom jisté věci jsou zde velmi laciné, a to jest ku příkladu maso, stojí libra od 3 až do 5 centů, jest asi šestkrát tak laciné, jako ve vlasti.

Co se týká kuchyně, my zde máme úplně českou kuchyň až na něco, a žijeme zde, co se týká stravy, asi tak, jako když u nás slavějí někde nejslavnější posvícení. Ku příkladu, ráno jest den jako den maso, někdy také vejce a k tomu vždy nejlepší pečivo a káva, k obědu dvoje až troje maso, pivo též, neb zde jest velmi laciné jako u nás a dobré, k večeri opět maso třeba dvoje nebo po případě kachnu a pivo a thé. Taková jest naše kuchyň, platím týdně 3 1/2 dolaru.

Americká kuchyň jest ještě mnohem lepší, neb ti mají ještě ku každému jídlu několikero pečivo a pak úplně jiné zvyky nežli u nás. Ku příkladu v hostinci jest ten zvyk, když tam přijdeš k jídlu, jest stejná cena za každý oběd, jedí všechny hosti pohromadě u dlouhých stolů, kam se přináší jídlo na velkých mísách a můžeš jíst tolik, co se ti chce, anebo jenom jednou do úst, platíš zrovna stejně, obyčejně 25 centů za oběd. A tolik toho přijde na stůl, že toho vždycky jde polovičku ze stolů. Američané mají, jak [j]sem řekl, velmi dobrou kuchyň a jídla taková, takže když sem člověk přijde, tak skutečně neumí ani jíst. Thé pijou s mlékem a cukrem bez rumu ku každému jídlu, chleba bez másla, myslí, že vůbec není k jídlu. A tak žije každý stejně, jak dělník, tak pán, nebo hlavní předmět v kuchyni, maso, jest zde báječně laciné.

Zvyky zde mají také jinačí, ku příkladu v žádný místnosti, když někam přijdeš, nesmeká se, žádnéj při přijetí nepozdravuje, leda známý známého krátkým pozdravem Halou nebo Hadidu, jest asi tolik, co u nás nazdar. Také žádné takové rozdily se nedějou mezi třídama, ku příkladu paní několika domů jde do zábavy nebo do divadla a sebou vezme svoji služku, která se zrovna tak s ní baví a s těmi samými lidmi co její paní. A žádnému nenapadne říci, to jest služka, jako například sokolové v Jičíně nakážou, že do věnečku nesmí žádná služka, tady jest to pravidlo, že zde musí každý pracovat, a to jest pak jedno, ať pracuje cokoliv, každý nemůže býti úředníkem a každý nemůže býti nádeníkem, žádný rozdíl. V anglické řeči si každý jeden druhému tyká a třeba presidentovi.

Tak [j]sem tak z většího Vám popsal ty zvyky zdejší, tak to zde chodí. O práci zde není nyní taky tak dobře jak bývalo, a dost lidu jest nezaměstnaných. Chicago jest nyní tak velké jako Vídeň skoro a k uvidění národ z celého světa, ku příkladu Evropané, Indiáni, ale velmi zřídka, ti jsou více na západě, černoši, velmi mnoho, Číňané atd. Tak teď jsem Vám drazí přátelé, znázornil ten zdejší život alespoň poněkud.

Chodím také do anglické školy, nebo bez angličtiny jest nemožné se zde v nějakém obchodě lepším obejít, smluví se zde místama česky a ještě lehčí německy, avšak anglická řeč jest zde nezbytná. Obchody a i kupříkladu tiskárny jsou zde ve všech řečích, avšak v českých jenom přece živořejí proti anglickým. Kdo umí anglicky a žádnou jinou řeč, s tím jest dobře, kdo však umí všecky řeči ostatní a anglicky ne, tak se neobejde, nežli při nádeničině, která zde jest ostatně dosti dobře placena, od jednoho až do dvou dolarů den[n]ě, nejlepší se zde mají krejčí a švadleny, o ty jest velká nouze. Ted však o tom dost.

Nechtěl jsem Vám, drazí přátelé, dříve psáti, až budu míti tolik, bych Vám mohl zaslati to, co jsem Vám povinen. Pak [j]sem si to však zase rozmyslel, nebo to může ještě pár neděl trvati. A tu [j]sem si myslel, že by jste mohli říci, že jsem nevděčník. Tak jakmile se dám zase jenom poněkud do pořádku, tak Vám to budu hledět i s úroky nahraditi.

Až budete mluvit s Petřýlem šlikovským, tak mu řekněte, že mu pan Petřýl vzkazuje, proč mu neodepisuje, že mu psal už dávno a žádná odpověď. Vyříd' pozdravení na přítele Vychnu a jeho paní, Haška a že jim budu co nejdřív psát. Pozdravuj Pluhaře, Lišku a Škalouda i Jenčka. Piš mi, jestli jest Václav ještě tam, abych mu mohl psát. Pak buď tak laskav a dojdi k panu Ingrišovi a vyříd' mu pozdravení i jeho paní ode mne, jakož i na spolek švagrů i na celý náš zelený stůl. Pak buď tak laskav a řekni panu Ingrišovi, jestliže z těchto mých známých někdo změnil adresu, totiž je-li

někde jinde nežli v Jičíně, ať Ti to řekne a novou adresu Ti sdělí, nebo všem chci psát, a to jsou: Znamínko, Stahl, Kabelák, Martinec, I. a B. Kühnové, Lorenz, Šulc, Lelek, Kocián, Rejha, Nesler. Pan Ingrid že obdrží dopis pro zelený stůl do týdnu, jdi tam ale večer, až tam budou hoši.

Tedy Ti však kladu něco na srdce, by jsi byl tak dobrej a odepsal m[ň]ě hned a tolik, co [j]sem toho napsal já Vám, ale piš m[ň]ě všechno, a víš, co mě zvláště vždycky zajímalo nejvíc. Myslím, že budeš mít pro mne novinek dost, blahých i nemilých, je mi to fuk, jsem v Americe, a kdo proti mně něco má, tak mě může mít rád.

Taky pozdrav na Fanyнку, jest již vdaná? Byl Václav na dovolené? Chceš-li, abych Ti zasílal americký časopisy, tak jenom mi to piš, piš a já Ti budu zasílat jaké budeš chtít, vychází u nás Chicagské listy, deník ohromného formátu, mnohem větší nežli Národní, a pak týdeník ilustrovaný velkého formátu, 24 stran. Tak jenom mi piš, jestli by ho chtěl Vychna nebo pan Ingrid. Tak se jich jenom zeptej, všechno darmes.

Tedy Vám všem ještě jednou mnohokrát zatím děkuji a co nejsrdečněji pozdravuji. A jenom mi hned odepiš, nebo toho mám ještě aspoň jednou tolik co psát. A jakmile dostanu odpověď, tak to už budu mít zase připravený a hned Ti odepišu. Zatím seznám ještě lepší všechny zdejší poměry a pak Ti budu psát, co hodlám dělat, jestli se snad nepustím ještě někam do Afriky, nebo to víš, že já nemám žádnéj sitzfleisch. Kdyby snad Vám někomu napadlo sem jeti, tak se raděj napřed učte englicky. Ovšem bych tomu nepřipustil, dokud já zde nebudu aspoň poněkud usazen, nebo bych nechtěl, abyste někdo to zkusil, co já. Zedníci vydělají, jak jsem slyšel, mnoho peněz, od 2 1/2 až do 3 1/2 dolaru peněz. Švagře, to by bylo něco, avšak později více.

Pište m[ň]ě všechny a hodně mnoho a brzo. Co dělají Vaše rodiny, jak Čeřenova tak Tvoje, Fráňa, Lojzík, Mařena atd.? Čeřenů Frantík by tu také mnoho vydělal. Jak maminka, je zdráva?

Tak ještě jednou srdečný pozdrav z Ameriky!

Adresa moje jest:

Mr. Alois Vanouček

386 W. 18th. Str. (Hotel Petrtýl)

Chicago Ills.

N. Amerika

[PS] : Vychnu a pana Ingridě že také vzkazuje pozdravovat pan Petrtýl.
A jestli Vychna chce, ať si posílá tu holku, že mu bude posílat ty noviny
zdarma.

Pak až půjdeš do Jičína, tak se stav v trafice, pozdrav od pana Petrtýla
na paní Broučkovou a pana Broučka. Jest to bratr paní Petrtýlový; též i ode
mne. Naši - zdar!

Ještě něco. Buď tak dobrý a dojdi, až půjdeš do Jičína, k Vodsedálkovi,
píše u dr. Kloučka, a řekni mu, že ho prosím, aby m[n]ě opsal to kázání
Zazurky a pošli mi ho v psaní. Potom buď tak dobrý a pošli mi jistě tu
podobiznu, co jsme na ní čtyry sokolové. Pro Tebe nemá cenu a já to mám
upomínku, o tu mou jsem přišel; pak ještě jednu adresu od pana Ingridě
Vondřeje. Jen m[n]ě hned odepiš, nebo na to budu čekat s toužebností
a počítat hodiny.

Alois Vaňouček na fotografii z počátku 20. století
(Státní okresní archiv Jičín)

Ty milá vlasti mé vzdálená,
kolečko vinné mláde, jak velká radost
byne se mnou, že tě mohu spatřit zas jednou
sláva ti, vlasti má, tys Čechů otčina milá -
ná, sláva ti, vlasti má, radost
máu, že tě mohu spatřit zas.

Petřtýl, A.: Touha po vlasti